

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

УДК 351.741(477)

БОЙКО І.В.

ОСНОВНІ ВИДИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті досліджено проблемні питання основних видів поліцейської діяльності в Україні як особливого виду правоохоронної діяльності, яка реалізується спеціальними правоохоронними органами, їх посадовими особами, які уповноважені забезпечити верховенство права, здійснювати охорону прав і свобод людини та громадянина, публічну безпеку і порядок, протидію правопорушенням. Розглянуто ознаки поліцейської діяльності та її змістові елементи: мету, заходи, об'єкт і суб'єкт, що виступають критеріями виділення поліцейської діяльності як окремого виду державно-управлінської діяльності й самостійної правової категорії. Викладено авторське визначення поліцейської діяльності, а також визначено й охарактеризовано чотири основних види поліцейської діяльності (адміністративну, досудового розслідування, оперативно-розшукову, охоронну) із запропонованими змінами до чинного законодавства України.

Ключові слова: основні види поліцейської діяльності, спеціальні правоохоронні органи, ознаки та елементи поліцейської діяльності, її види (адміністративна, досудового розслідування, оперативно-розшукова, охоронна), права і свободи людини, публічна безпека і порядок, протидія правопорушенням.

В статье исследованы проблемные вопросы основных видов полицейской деятельности в Украине как особого вида правоохранительной деятельности, которая реализуется специальными правоохранительными органами, их должностными лицами, уполномоченными обеспечить верховенство права, осуществлять охрану прав и свобод человека и гражданина, публичную безопасность и порядок, противодействовать правонарушениям. Рассмотрены признаки полицейской деятельности и ее смысловые элементы: цель, меры, объект и субъект, являющиеся критериями выделения полицейской деятельности как отдельного вида государственной управленческой деятельности и самостоятельной правовой категории. Изложено авторское определение полицейской деятельности, а также определены и охарактеризованы четыре основных вида полицейской деятельности (административная, досудебного расследования, оперативно-розыскная, охранная) с предложенными изменениями к действующему законодательству Украины.

Ключевые слова: основные виды полицейской деятельности, специальные правоохранительные органы, признаки и элементы полицейской деятельности, ее виды (административная, досудебного расследования, оперативно-розыскная, охранительная), права и свободы человека, публичная безопасность и порядок, противодействие правонарушениям.

In the article the problem questions of basic types of constabulary activity are investigated in Ukraine as the special type of law-enforcement activity that will be realized by the special law enforcement authorities, them by public servants, that authorized agents to provide supremacy of right, carry out the guard of right sand freedoms of man and citizen, public safety and order, counteract offence. The signs of the police activity and its content elements are considered: the purpose, measures, object and the subject,

serving as criteria for the allocation of police activities as a separate type of government-management activities and an independent legal category. The article defines the author's definition of police activity, as well as defines and describes four main types of police activity (administrative, pre-trial investigation, operational search, guarding) with proposed changes to the current legislation of Ukraine.

Key words: *basic types of constabulary activity, special law enforcement authorities, signs and elements of constabulary activity, her kinds (administrative, pretrial investigation, operational search, guard), rights and freedoms of man, public safety and order, counteraction offence.*

Вступ. Глибокі й невідворотні демократичні перетворення, що відбуваються в Україні, а також курс нашої держави на євроінтеграцію потребують ефективної розбудови правоохоронних органів, суб'єкти яких наділені повноваженнями застосування легітимного примусу для забезпечення верховенства права, дотримання та захисту основних прав і свобод людини та громадянина, інтересів суспільства і держави, гарантування публічної безпеки і порядку, протидії правопорушенням. Отже, «поліцейська діяльність» є однією з основоположних категорій у поліцейському праві. Поліцейське право як самостійна галузь права сформувалося в Німеччині на основі науки камералістики.

Цей процес розпочався наприкінці XVII ст. і тривав до початку XIX ст. Наукра про поліцію, яка ґрунтується на понятті суспільного блага, спочатку сприймала поліцейську діяльність здебільшого з філософсько-історичного погляду. Фундатори німецької поліцейстики Й. фон Зонненфельс та Й.Г.Г. Юсті одну з визначальних цілей держави вбачали в гарантуванні внутрішньої безпеки й уведенні в науковий обіг дефініції «благочиння» (внутрішнього управління). Й.Г.Г. Юсті визначав благочиння як науку управління внутрішніми справами держави з метою гармонізації приватних інтересів із загальним благополуччям. Й. фон Зонненфельс наголошував на доцільності звуження поняття «благочиння» до внутрішньої безпеки держави, яку він поділяв на публічну та приватну. Публічна внутрішня безпека ним визначалася як стан, під час перебування в якому держава за будь-яких умов на основі загального підпорядкування верховній владі може убезпечитися від деструктивної діяльності суспільних станів або окремих осіб. Приватна внутрішня безпека стосувалася діяльності фізичних осіб, питань честі і власності громадян [1]. Отже, німецькі науковці основними видами поліцейської діяльності вважали гарантування внутрішньої безпеки держави як публічної, так і приватної. Сьогодні в нашій державі науковцями недостатньо досліджено питання основних видів поліцейської діяльності, а також вони чітко не прописані та не регламентовані в нормах правових актів.

Отже, на сучасному етапі розвитку нашої країни дослідження основних видів поліцейської діяльності в Україні є актуальним, оскільки, відповідно до чинного законодавства та нормативно-правових актів, вони реалізуються спеціальними правоохоронними органами, їх посадовими особами з метою забезпечення верховенства права, охорони прав і свобод людини та громадянина, гарантування публічної безпеки і порядку, протидії правопорушенням.

Науково-теоретичним підґрунтям дослідження стали праці таких науковців у галузі адміністративного права та поліцейської діяльності, як: В. Авер'янов, М. Ануфрієв, О. Бандурка, Ю. Битяк, В. Білик, І. Зозуля, Ю. Римаренко, А. Комзюк, М. Лошицький, О. Проневич, О. Угровецький, М. Фролов та багатьох інших. Формування вітчизняної доктрини інституту адміністративного права пов'язують із появою в незалежній Україні праць О. Бандурки, Є. Безсмертного, Ю. Битяка, І. Голосніченка, В. Зуй, Д. Калаянова, В. Колпакова, О. Фролова, В. Шкарупи й ін. Водночас поліцейську діяльність як політико-правове явище в межах історичного підходу розглядали А. Горожанін, С. Матвєєв, М. Москаленко, І. Мушкет, О. Проневич, А. Соломаха, Ю. Соловей, В. Шадрін. Однак види поліцейської діяльності в Україні та сутність їх функціонування, іманентно власним спеціальним органам держави як суб'єктам правоохоронної діяльності, недостатньо досліджено, а наявні праці мають несистемний та поверхневий характер. Крім того, поліцейське право як окрема галузь права в Україні вітчизняними вченими не розглядалося, оскільки, на їхню думку, воно входить до галузі адміністративного права.

Водночас доробки згаданих учених мають велике наукове та практичне значення. Висновки і рекомендації, що містяться в них, слугуватимуть розвитку законодавства в галузях адміністративного та поліцейського права і є загальнотеоретичною основою для дослідження основних видів поліцейської діяльності в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності проблем чинного законодавства та нормативно-правових актів України стосовно визначення та правової регламентації основних видів поліцейської діяльності в Україні, які на практиці застосовуються спеціальними правоохоронними органами, їх посадовими особами з метою гарантування внутрішньої безпеки та правопорядку в державі.

Результати дослідження. У сучасній адміністративно-правовій науці проблема поліцейської діяльності є однією з основоположних. Проте, незважаючи на наявність досить широкого спектра присвячених цій проблемі наукових публікацій, варто констатувати відсутність цілісного уявлення щодо особливостей еволюції поглядів на сутність поліцейської діяльності та її значення для забезпечення життєдіяльності держави і суспільства.

Ревізуючи середньовічну державно-правову доктрину, Г.Г. фон Берг у «Довіднику з німецького поліцейського права» серед перших здійснив спробу обмежити (уточнити) поліцейську діяльність відповідно до правових принципів. Дефініція *поліція* ним була редукована і тлумачилася, з *одного боку*, як державна репресія заради загального блага, «репресія у сфері безпеки», а з *іншого* – як спеціальні адміністративні органи, уповноважені використовувати нагляд і примус із метою забезпечення громадського порядку і безпеки та протидії злочинності [2].

Варто зазначити, що в представленій статті досліджуються основні види поліцейської діяльності в Україні як специфічний різновид державно-управлінської діяльності. Нині *основні* розуміється як найважливіші, провідні, визначальні. Які є основою чого-небудь, становлять його найважливішу частину [3, с. 685]. Слово *вид* тлумачиться як підрозділ, що об'єднує декілька предметів, явищ за спільними ознаками і входить до складу загального вищого розділу – роду [3, с. 92]. Слово *поліція* трактується як системи особливих органів державного управління для охорони наявного ладу і встановлення порядку [3, с. 850]. *Діяльність* означає застосування своєї праці до чого-небудь; праця, дії людей в якій-небудь галузі [4, с. 311]. Сьогодні сфера правового регулювання основних видів поліцейської діяльності в Україні перебуває в стані вдосконалення і певною мірою відображає напрями реалізації правової політики держави. Варто зазначити, що поліцейські в минулому уникали чіткого сутнісного визначення дефініції «поліцейська діяльність». Натомість особливу увагу вони акцентували на прикладному значенні поліцейської діяльності як державного інструмента гарантування щастя і безпеки громадян, охорони публічної безпеки і порядку, піклування про загальний добробут, забезпечення особистих і майнових благ.

Водночас серед *ознак поліцейської діяльності* вчені-адміністративісти виділяють такі: 1) вона є одним із видів соціальної діяльності, яка характеризується всіма її основними ознаками. 2) ця діяльність передбачає керівництво спеціальними структурами публічної влади, зазвичай виконавчої її гілки, спрямоване на досягнення внутрішньої безпеки та забезпечення правопорядку в державі. 3) усвідомлений і цілеспрямований вплив суб'єкта на об'єкт; 4) держава обов'язково в нормативно-правовому порядку встановлює компетенцію суб'єктів цієї діяльності, засоби і способи здійснення юридично значущих дій; 5) велика кількість суб'єктів зазначеної діяльності, яка не обмежується тільки поліцією; 6) зміст і основу поліцейської діяльності становить поняття «охорона», що зумовлює й особливий характер цієї діяльності. «Охороняти» означає стежити за збереженням, безпекою, недоторканністю, захищати когось або щось від нападів, посягань. У широкому сенсі це захист від небезпек соціального, природного, біологічного або техногенного характеру; 7) для даної діяльності характерний специфічний набір методів (способів) її здійснення. До них насамперед належать адміністративний (поліцейський) нагляд і адміністративний примус; 8) за своєю природою ця діяльність є професійною, публічною, здійснюється суто на правовій основі.

Такі основні ознаки відрізняють поліцейську діяльність від іншої соціальної діяльності, а саме: умови роботи, пов'язані з ризиком для життя та здоров'я; виконання особливих функціональних обов'язків, прописаних у чинних правових нормах. Водночас поліцейська діяльність як наукова категорія структурно складається зі змістових елементів: мети, заходів, об'єкта і суб'єкта. Елементи структури цієї діяльності певною мірою є критеріями виділення поліцейської діяльності як окремого виду державно-управлінської діяльності і самостійної правової категорії.

Отже, метою поліцейської діяльності є реалізація поліцейської функції держави – встановлення та забезпечення внутрішньодержавного порядку спеціально уповноваженими державними органами: поліцією, армією, службою безпеки, установами виконання покарань тощо – шляхом застосування заходів фізичного державного примусу для внутрішньої безпеки та правопорядку в державі. У свою чергу, *поліцейські заходи* – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи та застосовується суб'єктами поліцейської

діяльності відповідно до чинних правових норм для забезпечення виконання покладених на відповідні державні органи повноважень. Крім того, *суб'єкти поліцейської діяльності* – це наділені особливою компетенцією спеціальні органи, їх посадові особи, уповноважені державою застосовувати превентивні заходи.

Отже, проведений нами аналіз поліцейської діяльності дозволяє розглядати її як частину правоохоронної діяльності. Ситуація, яка склалася в адміністративному праві щодо сутності поняття «поліцейська діяльність», основних ознак та елементів, його співвідношення із правоохоронною діяльністю, створює передумови для наукового пошуку, переосмислення вказаної категорії та узгодження її із задекларованими законодавчими нормами та викликами нашого суспільства. Отже, на нашу думку, ми можемо сформулювати поняття поліцейська діяльність, яке нами викладене нижче, у висновках.

Сьогодні важливим є питання про те, на що або на кого спрямована поліцейська діяльність. Об'єктом будь-якої діяльності є те, на що вона спрямована для реалізації мети. На нашу думку, залежно від конкретного виду поліцейської діяльності її об'єктом є система суспільних відносин у відповідних сферах правоохоронної діяльності.

Отже, сьогодні є чотири основних видів поліцейської діяльності в Україні:

I. Адміністративна поліцейська діяльність.

II. Поліцейська діяльність органів досудового розслідування.

III. Поліцейська діяльність оперативно-розшукових підрозділів.

IV. Охоронна поліцейська діяльність.

Розглянемо перший вид поліцейської діяльності – *адміністративну поліцейську діяльність*, яка складається з таких основних видів: 1) здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень; 2) виявлення причин і умов, що спричиняють вчинення адміністративних та кримінальних правопорушень та проступків, вжиття у межах компетенції заходів для їх усунення; 3) вживання заходів для виявлення адміністративних, кримінальних правопорушень та проступків; припинення виявлених адміністративних і кримінальних правопорушень та проступків; вживання заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення адміністративного, кримінального правопорушення; своєчасне реагування на заяви та повідомлення про адміністративні, кримінальні правопорушення або події; 4) здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення, ухвалення рішень про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання; 5) доставлення у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у скоєнні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення; 6) вживання заходів для гарантування публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях; 7) регулювання дорожнього руху та здійснення контролю за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками, за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі; 8) здійснення супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом; 9) видання, відповідно до закону, дозволів на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видання та погодження дозвільних документів у сфері безпеки дорожнього руху; 10) вживання всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхніх життя чи здоров'я; 11) забезпечення взятих під захист осіб на підставах та в порядку, визначених законом; 12) вживання заходів для запобігання та протидії домашньому насильству або насильству за ознакою статі; 13) здійснення контролю за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування; вживання заходів для запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі; охорона об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також взяття участі в здійсненні державної охорони; охорона на договірних засадах фізичних осіб і об'єктів права приватної і комунальної власності; контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту й активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система

органів внутрішніх справ; у визначеному законом порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин; у межах своєї компетенції, визначеної законом, нагляд за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки в спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення; 14) сприяння забезпеченню відповідно до закону правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації в разі їх оголошення на всій території України або в окремій місцевості; 15) виконання в межах компетенції запитів органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону та міжнародних договорів України; 16) вживання заходів для гарантування публічної безпеки і порядку під час примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), а також вживання заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю державних виконавців, приватних виконавців та інших осіб, які беруть участь у вчиненні виконавчих дій, здійснюють привід у виконавчому провадженні, здійснюють розшук боржника чи дитини у виконавчому провадженні у випадках, передбачених законом або рішенням суду [5]; 17) захист державного кордону й охорона суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні; 18) гасіння пожеж, контроль дотримання пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб; 18) протидія нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

II. Поліцейська діяльність органів досудового розслідування складається з досудового розслідування кримінальних правопорушень та проступків у межах визначеної підслідності.

Сьогодні слідчі підрозділи органів досудового розслідування наділені індивідуальною правосуб'єктивністю в кримінальному процесі. Передбачені чинними законодавчими і підзаконними нормативно-правовими актами окремі види поліцейської діяльності в галузі кримінального судочинства правомірно розглядати як кримінально-процесуальний вид поліцейської діяльності, що є допоміжним засобом здійснення правосуддя і реалізується з метою збирання доказів, необхідних для судового переслідування злочинців (підозрюваних). Закінчення провадження досудового розслідування в кримінальних справах слідчими підрозділами є відповідним підсумком проведеної роботи в кримінальному процесі.

Нині органами досудового розслідування в Україні є: 1) *слідчі підрозділи*: а) органів Національної поліції; б) органів безпеки; в) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; г) органів державного бюро розслідувань; ґ) органів Державної кримінально-виконавчої служби України; 2) *слідчі підрозділи*: підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України [6].

Крім того, досудове розслідування здійснюють слідчі органу досудового розслідування одноособово або слідчою групою. У досудовому розслідуванні кримінальних проступків у встановлених законом випадках повноваження слідчого органу досудового розслідування можуть здійснюватися співробітниками інших підрозділів органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державної кримінально-виконавчої служби України.

Слідчі підрозділи органів досудового розслідування, відповідно до чинних правових норм Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України, під час виконання своїх обов'язків здійснюють такі *основні види поліцейської діяльності*: 1) розпочинають досудове розслідування за наявності підстав, передбачених КПК України (внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР); 2) проводять слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії; 3) звертаються за погодженням із прокурором до слідчого судді із клопотаннями про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій; 4) доручають проведення слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; 5) звертаються із клопотанням до слідчого судді для проведення експертизи; 6) виконують рішення слідчого судді, суду, письмові доручення і вказівки прокурора та вказівки керівника органу досудового розслідування, які не суперечать рішенням та вказівкам прокурора, наданим в межах їхньої компетенції, в установленій законодавством формі, є обов'язковими для виконання слідчим; 7) повідомляють за погодженням із прокурором особі про підозру; 8) забезпечують повне, усебічне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень у межах установлених строків; 9) за результатами розслідування складають обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного

характеру та подають їх прокурору на затвердження; 10) реалізують в повному обсязі права і законні інтереси всіх учасників кримінального провадження (убезпечують потерпілих і свідків); 11) ухвалюють процесуальні рішення у випадках, передбачених КПК України, зокрема щодо закриття кримінального провадження за наявності підстав, передбачених ст. 284 КПК України; 12) здійснюють співробітництво з поліцейськими й іншими відповідними органами іноземних держав згідно із законами та міжнародними договорами України [7]; 13) реалізують інші повноваження, передбачені КПК України.

Слідчі підрозділів органів досудового розслідування під час реалізації їхніх повноважень відповідно до вимог КПК України є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи й організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого.

Зупинимось на *третьому виді поліцейської діяльності – поліцейській діяльності оперативно-розшукових підрозділів*. Сьогодні види поліцейської діяльності оперативно-розшукових підрозділів спрямовані на пошук і фіксацію фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, з метою припинення правопорушень в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Зараз оперативно-розшукова діяльність здійснюється такими оперативними підрозділами: 1) Національної поліції (підрозділи кримінальної та спеціальної поліції); 2) Державного бюро розслідувань (підрозділи внутрішньої безпеки, забезпечення особистої безпеки); 3) Служби безпеки України (контррозвідка, військова контррозвідка, підрозділи захисту національної державності, спеціальні підрозділи з боротьби з корупцією та організованою злочинністю, оперативно-технічні, внутрішньої безпеки, оперативного документування, боротьби з тероризмом і захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів); 4) Служби зовнішньої розвідки України (агентурна розвідка, оперативно-технічні підрозділи, власної безпеки); 5) Державної прикордонної служби України (розвідувальний орган спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону (підрозділи агентурної розвідки, оперативно-технічні, власної безпеки), оперативно-розшукові підрозділи відповідно до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону та його територіальних органів, підрозділи з охорони державного кордону органів охорони державного кордону та Морської охорони, забезпечення внутрішньої безпеки, забезпечення власної безпеки, оперативного документування й оперативно-технічні підрозділи); 6) Управління державної охорони (підрозділ оперативного забезпечення охорони суто з метою забезпечення осіб та об'єктів, щодо яких здійснюється державна охорона); 7) органів доходів і зборів (оперативні підрозділи податкової міліції та підрозділи, які ведуть боротьбу з контрабандою); 8) органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України Міністерства юстиції України; 9) розвідувального органу Міністерства оборони України (оперативні, оперативно-технічні, власної безпеки); 10) Національного антикорупційного бюро України (детективи, оперативно-технічні підрозділи, внутрішнього контролю) [8].

Відповідно до законів України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. та «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 р., *основними видами поліцейської діяльності оперативно-розшукових підрозділів є такі*: 1) пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб і груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України; 2) ефективна протидія організованій злочинності, організація міжнародного співробітництва в цій сфері; 3) виявлення й усунення або нейтралізація негативних соціальних процесів і явищ, що породжують організовану злочинність та сприяють їй; 4) запобігання появі організованих злочинних угруповань; 5) виявлення, розслідування, припинення правопорушень, вчинюваних учасниками організованих злочинних угруповань, запобігання таким, притягнення винних до відповідальності; 6) протидія використанню учасниками організованих злочинних угруповань у своїх інтересах об'єднань громадян і засобів масової інформації; 7) припинення правопорушень в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави; 8) вживання необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення злочинів та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, здійснення профі-

лактики правопорушень; 9) виконання письмових доручень слідчого, вказівки прокурора й ухвали слідчого судді суду і запитів повноважних державних органів, установ та організацій про проведення оперативно-розшукових заходів; 10) виконання в межах своєї компетенції запитів правоохоронних органів інших держав або міжнародних правоохоронних організацій відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна; 11) інформування відповідних державних органів про відомі їм факти та дані, що свідчать про загрозу безпеці суспільства і держави, а також про порушення законодавства, пов'язані зі службовою діяльністю посадових осіб; 12) здійснення взаємодії між собою й іншими правоохоронними органами, зокрема, відповідними органами іноземних держав та міжнародних антитерористичних організацій, з метою швидкого і повного попередження, виявлення та припинення злочинів; 13) забезпечення із залученням інших підрозділів безпеки працівників суду і правоохоронних органів, осіб, які надають допомогу, сприяють оперативно-розшуковій діяльності, осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їхніх сімей та близьких родичів цих осіб; 14) участь у здійсненні заходів щодо фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, а також у проведенні спеціальної перевірки щодо допуску до особливих робіт; 15) забезпечення відшкодування збитків, завданих фізичним та юридичним особам, державі; 16) запобігання встановленню корумпованих зв'язків із державними службовцями та посадовими особами, втягненню їх у злочинну діяльність; 17) запобігання легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом, використанню суб'єктів підприємницької діяльності для реалізації злочинних намірів; 18) виявлення та взяття на облік осіб (угруповань), які допускають немедичне вживання наркотичних засобів та прекурсорів, інших засобів, що призводять до одурманення, а також осіб, які збувають наркотичні засоби, прекурсори; 19) оперативне відпрацювання підприємств, установ та організацій, діяльність яких пов'язана з наркотичними засобами, а також місць, де можливе немедичне вживання наркотичних засобів, прекурсорів; 20) розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом; 21) вживання заходів для встановлення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; встановлення особи за невпізнаним трупом тощо [8; 9].

Отже, ми доходимо висновку, що видами поліцейської діяльності, що виконується працівниками вказаних вище оперативних підрозділів, є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій із метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Зупинимось на *четвертому виді поліцейської діяльності – охороній поліцейській діяльності*. Сьогодні охоронна поліцейська діяльність здійснюється органами Поліції охорони територіальних органів Національної поліції України, що утворені як юридичні особи публічного права відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 р. № 834 [10]. Основними видами поліцейської діяльності Поліції охорони Національної поліції України є: 1) охорона об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також участь у здійсненні державної охорони; 2) охорона фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності на договірних засадах [5]; 3) здійснення установки технічних заходів охоронного призначення у випадках і порядку, передбачених законом або іншими нормативно-правовими актами; 4) надання ліцензій суб'єктам здійснення господарської діяльності у сфері надання послуг з охорони власності та громадян, а також забезпечення державного контролю за вказаними суб'єктами, що здійснюють заходи з охорони майна та фізичних осіб [11].

Отже, поліцейська діяльність зазначених видів здійснюється органами Поліції охорони як територіальними органами Національної поліції та передбачає забезпечення надання охоронних послуг, зокрема й на договірних засадах, особистої безпеки фізичних осіб, а також охорону майна фізичних і юридичних осіб, насамперед об'єктів (обмежених територій, будівель, споруд тощо), транспортних засобів, вантажів, грошових знаків (цінних паперів) тощо.

Висновки. По-перше, сьогодні необхідно внести зміни та доповнення до Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580–VIII («Відомості Верховної Ради Украї-

ни» від 9 жовтня 2015 р. № 40–41. Ст. 379). Ст. 1 «Національна поліція України» доповнити ч. 3 і викласти її в такій редакції:

«3. Поліцейська діяльність – це особливий вид управлінської діяльності в правоохоронній сфері, яка відповідно до чинних правових норм здійснюється та реалізується спеціальними державними органами, їх посадовими особами, уповноваженими від імені держави забезпечити верховенство права, охорону прав і свобод людини та громадянина, публічну безпеку і порядок, протидію злочинності, охорону майна фізичних і юридичних осіб, виконувати від імені держави контрольно-наглядові функції та застосовувати превентивні поліцейські заходи та поліцейські заходи примусу, а також надавати поліцейські та інші послуги фізичним та юридичним особам, допомогу особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій її потребують».

По-друге, нині науковцям необхідно розробити нову галузь права – «Поліцейське право України», а також розробити окремий курс – «Поліцейське право України» для проведення занять зі студентами та курсантами у вищих навчальних закладах освіти за спеціальністю «Правознавство», оскільки на сучасному етапі побудови держави та розвитку національної системи права адміністративне право не відповідає вимогам, які ставляться до регулювання поліцейських суспільних відносин.

Насамкінець, сьогодні основні види поліцейської діяльності в Україні закріплено в чинних законодавчих та нормативно-правових актах, що реалізуються спеціальними уповноваженими суб'єктами (посадовими особами) правоохоронних органів держави, а вичерпні види поліцейської діяльності й урегульованість поліцейсько-правових відносин цієї діяльності мають стати основним завданням у галузі поліцейського права.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право зарубіжних країн. URL: http://pidruchniki.com/1529052758735/pravo/politseyske_pravo (дата звернення: 19.06.2018).
2. Berg G.H. Handbuch des Deutschen Polizeirechts. 7 Teile. Hannover, 1799–1809 (дата звернення: 21.06.2018).
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
4. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т. 2. Г–Ж. 799 с.
5. Про Національну поліцію: Закон від 2 липня 2015 р. № 580–VIII. Відомості Верховної Ради України. 09.10.2015. № № 40–41. Ст. 379.
6. Кримінально процесуальний кодекс України: Закон від 13 квітня 2012 р. № 4651–VI. Відомості Верховної Ради України. 08.03.2013. № № 9–10. Ст. 88.
7. Про Державне бюро розслідувань: Закон від 12 листопада 2015 р. № 794–VIII. Відомості Верховної Ради України. 05.02.2016. № 6. Ст. 55.
8. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон від 18 лютого 1992 р. № 2135–XII. Відомості Верховної Ради України. 02.06.1992. № 22. Ст. 303.
9. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон від 30 червня 1993 р. № 3341–XII. Відомості Верховної Ради України. 31.08.1993. № 35. Ст. 358.
10. Питання функціонування органів поліції охорони як територіальних органів Національної поліції та ліквідації деяких територіальних органів Міністерства внутрішніх справ: постановка Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 р. № 834. Офіційний вісник України. 30.10.2015. № 84. С. 71.
11. Про охоронну діяльність: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4616–VI. Відомості Верховної Ради України. 11.01.2013. № 2. Ст. 8.